

Viite

Napsauta tähän ja kirjoita viite.

Epävirallinen energiaministerikokous 15.-16.7.2024

Neuvoston puheenjohtajavaltio Unkari on kutsunut energiaministerit epäviralliseen energiaministerikokoukseen Budapestiin 15.-16.7.2024. Suomea kokouksessa edustaa valtiosihteeri Mika Nykänen.

Epävirallisen energiaministerikokouksen ensimmäisenä keskusteluteemana on geotermisen energian rooli Euroopan energiapaletissa.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan Suomi luo hyvät toimintaedellytykset kestäville investoinneille uusiutuvaan ja fossiilittomaan energiantuotantoon, energian varastointiin ja uusiin energiaratkaisuihin, kuten vetyyn. Uusiutuvan energian osuutta energiantuotannossa kasvatetaan ja edistetään toimia, joiden avulla fossiilisista polttoaineista luovutaan sähkön ja lämmön tuotannossa viimeistään 2030-luvulla.

Toisena keskusteluaiheena on vuoteen 2030 tähtäävän energiapoliittisen säädöskehikon toimeenpano sekä erityisesti kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (NECP) rooli toimeenpanossa.

Suomen 28.6.2024 komissiolle toimittama yhdennetyn energia- ja ilmastosuunnitelman päivitys sisältää kansalliset tavoitteet ja niihin liittyvät politiikkatoimet EU:n 2030 energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Kolmanneksi keskustelua käydään teemasta "vastustuskykyinen, joustava ja integroitu sähköjärjestelmä talouden hiilestä irtautumisen avaintekijänä".

Energiainfrastruktuurin investoinnit ovat luonteeltaan pitkäaikaisia ja niiden takaisinmaksuaika on pitkä. Jotta EU voi saavuttaa asettamansa ilmasto- ja energiapoliittiset tavoitteet, tulee sähköverkkoa kehittää johdonmukaisesti ja pitkäjännitteisesti. Samalla tulee huomioida verkon kehittämisestä asiakkaille koituvat kustannukset.

Suomi näkee hyvänä, että yleisen sähköverkkojen kehittämisen lisäksi kiinnitetään huomiota myös jakeluverkkojen kehittämistarpeeseen ja siihen, että jakeluverkkojen kehittäminen on yksi puhtaan siirtymän edellytyksiä. Suomi kuitenkin lähtökohtaisesti katsoo jakeluverkkojen kehittämistä tukevien toimien olevan perustellumpia kansallisella tasolla. Suomi pitää tärkeänä, että hyvin hoidetut sähköverkot säilyvät Suomen suhteellisenä kilpailuetuna.

Työlounaalla keskustellaan energiasektorin roolista Euroopan uudessa kilpailukykyohjelmassa.

Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Asialista:

- I. keskustelu: Geotermisen energian rooli Euroopan energiapaletissa (s.3)
- II. keskustelu: Vuoteen 2030 tähtäävän energiapoliittisen säädöskehikon toimeenpano ja kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (National Energy and Climate Plans, NECP) rooli (s.3)
- III. keskustelu: Vastustuskykyinen, joustava ja integroitu sähköjärjestelmä talouden hiilestä irtautumisen avaintekijänä (s.3)

Epävirallinen energiaministerikokous, Budapest 15.-16.7.2024

Kokous

Epävirallinen energiaministerikokous, Budapest 15.-16.7.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Energiaministerit kokoontuvat epäviralliseen ministerikokoukseen Budapestiin 15.-16.7.2024 neuvoston puheenjohtajavaltion Unkarin kutsusta.

Puheenjohtajavaltio on toimittanut keskusteluasiakirjat keskustelujen taustoittamiseksi.

Kyseessä on epävirallinen energiaministerikokous, jossa ei tehdä päätöksiä.

Suomen kanta

Geotermisen energian rooli Euroopan energiapaletissa

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan on kirjattu visio, jonka mukaan Suomi nousee puhtaan energian ja ilmastokädenjäljen edelläkävijäksi. Hallitusohjelman mukaan Suomi luo hyvät toimintaedellytykset kestäville investoinneille uusiutuvaan ja fossiilittomaan energiantuotantoon, energian varastointiin ja uusiin energiaratkaisuihin, kuten vetyyn. Uusiutuvan energian osuutta energiantuotannossa kasvatetaan ja edistetään toimia, joiden avulla fossiilisista polttoaineista luovutaan sähkön ja lämmön tuotannossa viimeistään 2030-luvulla. Hallitus huolehtii pienen mittakaavan uusiutuvan sähkön- ja lämmöntuotannon investointiympäristöstä.

Vuoteen 2030 tähtäävän energiapoliittisen säädöskehikon toimeenpano ja kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (National Energy and Climate Plan, NECP) rooli

Suomen 28.6.2024 komissiolle toimittama yhdennetyn energia- ja ilmastosuunnitelman päivitys sisältää kansalliset tavoitteet ja niihin liittyvät politiikkatoimet EU:n 2030 energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Suomen tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus vähintään 62 %:iin kokonaisloppuenergian käytöstä. Energiatehokkuusdirektiivin osalta suunnitelmaan on kirjattu, että direktiivin velvoitteen mukaisesti kaavalla laskettu energian loppukulutus Suomessa on enintään 239,6 TWh vuonna 2030 ja että lukua täsmennetään energia- ja ilmastoenergiastrategian valmistelun yhteydessä, kun tiedot toimenpiteistä ja vaikutuksista ovat selvillä.

Vastustuskykyinen, joustava ja integroitu sähköjärjestelmä talouden hiilestä irtautumisen avaintekijänä

Suomen kannat perustuvat E-selvitykseen E 60/2023 vp komission tiedonannosta sähköverkkoka koskeva EU:n toimintasuunnitelmaksi (sähköverkkoka koskevat kannat) ja E-selvitykseen E 30/2022 Komission tiedonanto: REPowerEU: Kohtuuhintaisempaa, varmempaa ja kestävämpää energiaa koskevat yhteiset eurooppalaiset toimet (lupamenettelyt). Suomi on myös pyrkinyt varmistamaan, että päätelmät ovat linjassa tulevan EU:n monivuotisen rahoituskehityksen ennakkoaiheuttamislinjausten (E 31/2024 vp) kanssa.

Energiainfrastruktuurin investoinnit ovat luonteeltaan pitkäaikaisia ja niiden takaisinmaksuaika on pitkä. Jotta EU voi saavuttaa asettamansa ilmasto- ja energiapolittiset tavoitteet, tulee sähköverkkoa kehittää johdonmukaisesti ja pitkäjännitteisesti. Samalla tulee huomioida verkon kehittämisestä asiakkaille koituvat kustannukset.

Suomi näkee hyvänä sen, että yleisen sähköverkkojen kehittämisen lisäksi kiinnitetään huomiota myös jakeluverkkojen kehittämistarpeeseen ja siihen, että jakeluverkkojen kehittäminen on yksi puhtaan siirtymän edellytyksiä. Suomi kuitenkin lähtökohtaisesti katsoo jakeluverkkojen kehittämistä tukevien toimien olevan perustellumpia kansallisella tasolla. Suomi pitää tärkeänä, että hyvin hoidetut sähköverkot säilyvät Suomen suhteellisenä kilpailuetuna.

Suomi näkee tärkeänä, että offshore-projektien kustannusten jakamisessa vältetään tilanne, jossa Suomi päätyisi kustantamaan kolmansien jäsenvaltioiden välisiä verkkoinvestointeja.

Suomi korostaa tarvetta huomioida kansalliset erityispiirteet asianmukaisella tavalla jättämällä jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa lupamenettelyjen kehittämiseen ja nopeuttamiseen. Lisäksi Suomi korostaa, että uusien teknologioiden edistämisen edellytyksenä ovat nopeat ja tehokkaat valtiontukien valvontamenettelyt Euroopan komissiossa.

Pääasiallinen sisältö

I. keskustelu: Geotermisen energian rooli Euroopan energiapaletissa

Geotermisen energia on yksi Unkarin EU-puheenjohtajakauden energiapolitiikan painopisteistä ja sen tavoitteena on laatia kaudellaan aiheesta neuvoston päätelmät, jotka hyväksyttäisiin energianeuvostossa 16.12.2024. Budapestin epävirallisen energiaministerikokouksen ohjelmassa on myös vierailu geotermiselle poraukselle.

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirjassa todetaan, että geotermisen energia muodostaa edelleen pienen osan EU:n uusiutuvan energian tuotannosta. Sen mukaan geotermisellä energialla vakaana, luotettavana ja paikallisena energianlähteenä, on kuitenkin merkittävää hyödyntämätöntä potentiaalia. Puheenjohtajavaltion mukaan geotermisen

energia voi auttaa vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä ja edesauttaa osaltaan EU:n energiaomavaraisuuspyrkimyksissä. Puheenjohtaja viittaa myös Euroopan Parlamentin päätöslauselmaan [18.1.2024; 2023/2111(INI)], jossa geoterminen energia noteerataan energianlähteenä joka voi osaltaan lisätä puhtaan energian tuotantoa ja monipuolistaa energialähteitä.

Geotermisellä energialla tarkoitetaan tyypillisesti maan sisuksista syntyvän energian hyödyntämistä poraamalla syviä reikiä (> 3 km) maan kuoreen ja kierrättämällä vettä porareikien kautta. Yleisessä keskustelussa geotermiseksi energiaksi mainitaan myös maalämpö, jossa hyödynnetään maan pintaan (max. 1km) varastoitunutta lämpöenergiaa. Maalämmössä Suomi on johtavia maita EU:ssa ja maalämpöjärjestelmiä asennetaan markkinaehtoisesti suuria määriä.

Suomessa geotermisen energian hyödyntämisestä on tehty kokeiluja, mutta geoterminen energia ei Suomessa ainakaan toistaiseksi ole ollut kannattavaa. Keskeisin haaste on se, että riittävän lämmön saamiseksi, Suomessa tulee porata 6-9 kilometriin. St1 Oy:llä oli demonstraatiohanke Espoon Otaniemessä, mutta se lopetti toisen reiän poraamisen ja päätti keskeyttää hankkeen kannattamattomana. Tämän lisäksi Suomessa on yksittäisiä keskisyviin reikiin (1-3 km) liittyviä hankkeita, joista osa on valmistunut, mutta tyypillisesti näissäkin on ollut merkittäviä haasteita. Syväporaukseen ja etenkin reikien väliseen särötykseen liittyy maanjäristysriski ja kokemuksia poraamisesta on vielä vähän. Siten hankkeiden riskit ovat hyvin suuret.

Samalla erityisesti hukkalämpöratkaisut sekä sähkökattiloiden hyödyntäminen ovat parantuneet kannattavuudeltaan merkittävästi ja siten lämpöyrittysten kiinnostus geotermistä energiaa kohtaan on ainakin toistaiseksi vähentynyt. Geotermisen energian hyödyntäminen on globaalisti laajentunut tuliperäisiltä alueilta (esim. Islanti) myös muille alueille ja poraustekniikan kehittyminen on parantanut sen kannattavuutta. Siten geotermisen energian hyödyntäminen myös Suomessa voi tulevaisuudessa lisääntyä. Sen etuna on jokseenkin tasainen tuotanto ja se, että kyse ei ole polttoon perustuvasta teknologiasta.

Geologian tutkimuskeskus (GTK) julkaisi kesäkuussa 2024 selvityksen kotimaisten geoenergia-alan toimijoiden kokemuksista keskisyvien ja syvien geotermisten hankkeiden toteutuksesta. Sen mukaan keskisyvä geoterminen energia nähdään houkuttelevana vaihtoehtona uusiutuvan lämpöenergian tuotannossa mutta sen sijaan syvä geoterminen energia koetaan sen sijaan hyvin haasteellisena vaihtoehtona. Tutkimus perustui yhdeksän suomalaisen toimijan haastatteluihin ja siinä oli mukana Suomessa toteutetut keskisyvät geotermiset hankkeet (syvyys 500-3000 m) sekä yksi syvä geoterminen hanke (yli 3000 m). Tutkimuksessa todettiin, että kiinnostus keskisyvää geotermistä energiaa kohtaan on voimakasta, mutta jotta ala voisi kehittyä eteenpäin, hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen tarvitaan lisää kokemusta ja osaamista.

Puheenjohtajavaltio esittää keskustelun taustaksi seuraavat kysymykset:

1. Mitä toimenpiteitä voitaisiin tehdä geotermisen energian hyödyntämisen kannattavuuden parantamiseksi, maalämmön osalta sekä kaukolämpö ja –jäähdätysssektorilla? Mitä esteitä on yksityisen pääoman hyödyntämiselle?
2. Mitä toimia tulisi tehdä geotermisen energian tunnettavuuden edistämiseksi ja riskeihin liittyviin huoliin vastaamiseksi? Entä kuinka nopeuttaa luvitusta?
3. Millaisia kannustimia, yhteistyötä jäsenvaltioiden välillä ja/tai EU-tason toimia tarvitaan maksimoidaksemme geotermisen energian potentiaalin?

4. Pitäisikö syvän geotermisen energian käyttöä erityisesti edistää siirtymävaiheessa olevilla entisillä hiilialueilla?

II. keskustelu: Vuoteen 2030 tähtäävän energiapolitiittisen säädöskehikon toimeenpano ja kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (National Energy and Climate Plans, NECP) rooli

Kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien tavoitteena on auttaa jäsenvaltioita saavuttamaan EU:n energia- ja ilmastotavoitteet sekä varmistaa, että unioni etenee investoinnein kohti puhtaampaa, kestävämpää ja resurssitehokkaampaa energiajärjestelmää. Niissä hahmotellaan, kuinka EU-jäsenvaltiot aikovat saavuttaa EU:n energia- ja ilmastotavoitteet vuodelle 2030. Meneillään oleva päivitysprosessi palvelee kahta tavoitetta: EU-näkökulmasta kansallisten suunnitelmien päivitys ohjaa EU:n yhteisten tavoitteiden toteutumista ja toisaalta kansallisesta näkökulmasta prosessi tarjoaa jäsenvaltioille mahdollisuuden päivittää kansallista politiikkakehystä vastaamaan vastikään päivitettyä EU:n lainsäädäntökehikkoa.

Ensimmäiset NECP-suunnitelmat toimitettiin komissiolle vuonna 2019. EU:n energiaunionin hallintomalliasetuksen mukaisesti Suomi toimitti kesäkuussa 2023 Euroopan komissiolle luonnoksen kansallisen integroidun energia- ja ilmastosuunnitelman (NECP) päivityksestä ja lopullisen, päivitetyn suunnitelman määräaikaan 30.6.2024 mennessä.

Suomen yhdennetty energia- ja ilmastosuunnitelman päivitys sisältää kansalliset tavoitteet ja niihin liittyvät politiikkatoimet EU:n 2030 energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Energia- ja ilmastosuunnitelmassa käsitellään kaikkia viittä EU:n energiaunionin ulottuvuutta: vähähiilisyyttä, energiatehokkuutta, energiaturvallisuutta, energian sisämarkkinoita sekä tutkimusta, innovaatiota ja kilpailukykyä.

EU on asettanut Suomelle vuotta 2030 koskien kansalliseksi tavoitteeksi vähentää päästökaupan ulkopuolisia kasvihuonekaasupäästöjä 50 % vuoden 2005 tasoon verrattuna. Samaan aikaan maankäyttösektorin päästöt tulee pitää laskennallisten nielujen aikaansaamia poistumia pienempinä. Suomen tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus vähintään 62 %: iin kokonaisloppuenergian käytöstä. Energiatehokkuuden osalta suunnitelmaan on kirjattu energiatehokkuusdirektiivin vaatimuksen mukaisesti, että loppuenergian kulutus ei ylitä 239,6 TWh:n tasoa vuonna 2030.

Suomen NECP:issä esitetään päätettyjen politiikkatoimien vaikutus kasvihuonekaasupäästöjen, uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden arvioituun kehityskulkuun vuoteen 2040 asti. Lisäksi siinä kuvataan suunniteltujen politiikkatoimien vaikutuksia mm. energiajärjestelmään, kasvihuonekaasupäästöihin ja nielujen aikaansaamiin poistumiin. Suunnitelmassa arvioidaan myös suunniteltujen ja olemassa olevien politiikkatoimien vaikutusta tuleviin investointitarpeisiin huomioiden EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan kunnianhimon noston ja puhtaan energian siirtymän nopeuttamisen EU:n 55-valmiuspaketin (Fit for 55) ja REPowerEU-suunnitelman kautta.

Puheenjohtajavaltio esittää keskustelun taustaksi seuraavat kysymykset:

- IV. Mitä kokemuksia teillä on NECP-päivityksestä? Mitkä ovat olleet merkittävimmät muutokset vuoden 2019 suunnitelmaan verrattuna?
- V. Mitä lisätoimia voitaisiin harkita vuoden 2030 ja REPowerEU-suunnitelman tavoitteisiin pääsemiseksi?

III. keskustelu: Vastustuskykyinen, joustava ja integroitu sähköjärjestelmä talouden hiilestä irtautumisen avaintekijänä

Energianeuvosto on hyväksynyt 30.5.2024 päätelmät kestävän sähköverkkoinfrastruktuurin edistämisestä. Suomi on osaltaan hyväksynyt päätelmät.

Neuvoston 30.5.2024 hyväksymissä päätelmissä käsitellään sähköverkkoinfrastruktuurin edistämistä kolmen eri aihealueen kautta: 1) kohti koordinoitua, yhteenliitettyä ja integroitua eurooppalaista sähköverkkoa, 2) energiaturvallisuus ja energiainfrastruktuurin resilienssi ja 3) sähköverkkoinfrastruktuuri-investointien kuilun kuominen.

Ensimmäisessä aihealueessa korostetaan yhteenliitetyn sähköverkkoinfrastruktuurin tärkeyttä sisämarkkinoiden toimivuudelle, kilpailukyvyllä ja ilmastotavoitteiden saavuttamiselle. EU:n sähköverkkoa tulisi suunnitella pidemmällä aikavälillä EU-tasolla ja maiden välillä koordinoitua. Päätelmissä korostetaan kantaverkkotason lisäksi myös jakeluverkkotasoa.

Toisessa aihealueessa korostetaan, että Euroopan tulee olla varautunut uusiin uhkiin. Komissiolta pyydetään apua sähkön toimitusvarmuuden parantamisessa. Päätelmissä huomioidaan myös erityiset riskit, jotka kohdistuvat EU:n reuna-alueilla sijaitseviin maihin, joiden naapurissa on Euroopan turvallisuutta uhkaavia valtioita.

Kolmannessa aihealueessa korostetaan rahoituksen tärkeyttä investointien toteutuksessa. Päätelmissä nostetaan esiin merituulivoiman aiheuttamat haasteet investointien koordinoinnissa ja kustannustenjaossa ja korostetaan myös lupamenettelyiden nopeuttamisen tärkeyttä. Päätelmissä myös korostetaan eurooppalaisten valmistusarvoketjujen tärkeyttä ja standardisoinnin merkitystä hankintaprosessien nopeuttamisessa.

Puheenjohtajavaltio esittää keskustelun taustaksi seuraavat kysymykset:

1. Millaisia ratkaisuja tai toimenpiteitä ehdotatte sähköverkkoinvestointien optimoimiseksi ja toteuttamiseksi, samalla pitäen kustannukset hallinnassa ja tariffihinnat ja energian hinnat kuluttajille kohtuullisina?
2. Mitkä ovat pääasialliset haasteet sähköverkkojen nopeassa kehittämisessä ja uudistamisessa? Tarvitaanko lisätoimia?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Energia- ja EURATOM –jaosto (EU21) 9.7.2024 (kirjallinen menettely)
EU-ministerivaliokunta 10.-12.7.2024 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 12.7.2024 (kirjallinen menettely)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajavaltion keskusteluasiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Pekka Grönlund, TEM/EOS, pekka.gronlund (at) gov.fi, p. +358 295 064 815

Arto Rajala, TEM/EOS, arto.rajala (at) gov.fi, p. +358 295 064 828

Markku Kinnunen, TEM/EOS, markku.kinnunen (at) gov.fi, p. +358 295 064 792

Elina Johansson, TEM/EOS, elina.johansson (at) gov.fi, p. + 358 295 047 327

VAHVA-tunnus

EU/80/2024

Napsauta tähän ja kirjoita kukin tunnus omalle rivilleen

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Liitteet

Napsauta tähän ja kirjoita liitteet